

สวัสดิการสังคมและกระบวนการสังคมสงเคราะห์ทางการแพทย์สำหรับพลทหาร กองประจำการใหม่

Social Welfare and Process of Medical Social Work of a New Private Soldier

สุรนาถ ชูแก้ว^{1*} และกานดา จันทร์แย้ม²

Suranat Chookaew^{1*} and Kanda Janyam²

¹ นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพัฒนามนุษย์และสังคม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

¹ Students Master's Degree of Human and Social Development, Faculty of Liberal Arts,
Prince of Songkla University

² อาจารย์ ดร. ภาควิชาสารัตถศึกษา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา

² professor Phd. Foundations of Education Development, Faculty of Liberal Arts,
Prince of Songkla University

*Corresponding author, E-mail: suranatchookaew@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการจัดสวัสดิการสังคมและกระบวนการทำงานสังคมสงเคราะห์ทางการแพทย์พลทหารกองประจำการใหม่ มณฑลทหารบกที่ 42 ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การเก็บข้อมูลภาคสนาม โดยศึกษาการจัดสวัสดิการสังคมจากหน่วยฝึกทหารใหม่ สัมภาษณ์พลทหารกองประจำการพลัด 2/57 ช่วง พ.ย.57-ธ.ค.57 และศึกษากระบวนการทำงานสังคมสงเคราะห์จากผู้ปฏิบัติงานให้บริการ ผลการศึกษาพบว่าสวัสดิการสังคมสำหรับพลทหารกองประจำการใหม่อยู่ในรูปแบบปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิตที่จำเป็น กระบวนการทางสังคมสงเคราะห์ทางการแพทย์ในการดูแลพลทหารให้ใช้สิทธิการรักษาพยาบาล การส่งเสริมและป้องกันโรค การให้คำปรึกษาและการทำงานสังคมสงเคราะห์เฉพาะราย รูปแบบสวัสดิการสังคมมีความสอดคล้องกับพระราชบัญญัติส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม พ.ศ. 2546 และบริการสังคมสงเคราะห์ทางการแพทย์สำหรับพลทหารกองประจำการใหม่มีการจัดให้เหมาะสม หน่วยฝึกทหารควรเพิ่มการปฐมนิเทศและการปรับสภาพร่างกายและจิตใจก่อนการฝึกทหารใหม่ หน่วยงานทางทหารจัดบริการสวัสดิการสังคมที่มีความจำเป็นสำหรับพลทหารกองประจำการใหม่ การบริการสังคมสงเคราะห์ทางการแพทย์ควรเพิ่มการทำงานเชิงรุกในการทำงานป้องกัน ฟื้นฟูโรคและให้ความรู้เกี่ยวกับสิทธิการรักษาพยาบาล การส่งเสริมให้นายสิบเสนารักษามีทัศนคติที่ดี และมีความรู้ในการคัดแยกพลทหารกองประจำการที่ป่วยได้เบื้องต้น

คำสำคัญ: สวัสดิการสังคม กระบวนการสังคมสงเคราะห์ทางการแพทย์ พลทหารกองประจำการใหม่

Abstract

The study of social welfare and medical services and public health. The medical social work of private soldiers 42th military circle. This research method based on qualitative. The study of document and related research. The tools used in qualitative research are in-depth interview of during November 2014-December 2014. Interviews data of a new private soldiers. The results showed social welfare is fundamental to life and study the processes of social worker services. medical social work processes in the model the right to medical treatment, promotion and disease prevention, counseling and social work individually. Summary of the results of research and meta-model of social welfare and medical services for private soldiers is complies with the requirements of the private soldiers. The social work services for disease prevention and rehabilitation and integrating teach educate about the right to medical treatment. Coaches should encourage a positive attitude and with knowledge of the disease of segregation. Coaches have to take care of first aid.

Keywords: Social Welfare, Process Medical Social Work, a New of Private Soldiers

บทนำ

กระบวนการสังคมสงเคราะห์ทางการแพทย์เป็นกุญแจสำคัญที่ทำให้ทหารใหม่ได้รับบริการทางการแพทย์อย่างเหมาะสม สำหรับพลทหารกองประจำการการด้วยแล้วนั้น งานสังคมสงเคราะห์เฉพาะรายและการให้คำปรึกษาทางสังคมสงเคราะห์เป็นรูปแบบหลักที่ใช้ในกระบวนการทำงานสังคมสงเคราะห์เพื่อให้ทหารใหม่มีส่วนร่วมเสริมสร้างสังคมสุขภาพ ตระหนักถึงศักยภาพและความสามารถในการส่งเสริมสุขภาพสังคมได้ด้วยตนเอง โดยกระบวนการทั้งหมดมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดการพัฒนาสุขภาพอย่างแท้จริงและยั่งยืน แต่ทว่าสถานพยาบาลหรือระบบการสาธารณสุขในหน่วยงานทหารนั้นมีบริบทที่แตกต่างกับระบบสาธารณสุขทั่วไป เนื่องจากมีวัฒนธรรมองค์กรที่มีความต่าง รูปแบบนโยบายและการบริหารงานตามภารกิจและวิสัยทัศน์ที่แตกต่างกับสถานพยาบาลที่สังกัดกระทรวงสาธารณสุข เนื่องจากสถานพยาบาลทหารสังกัดกรมแพทย์ทหารบก กระทรวงกลาโหมมีวิสัยทัศน์ในการจัดบริการด้านสาธารณสุขให้กับทหารและครอบครัวเป็นหลัก ดังนั้นรูปแบบการจัดสวัสดิการสังคม ด้านระบบสุขภาพและสาธารณสุขในองค์กรทหารจึงมีลักษณะที่จำเพาะเจาะจงและมีความสำคัญ หนึ่งการศึกษาและงานวิจัยในเรื่องนี้ยังมีอยู่น้อยมาก ดังนั้นการศึกษาและการวิจัยเรื่องนี้จะจึงเป็นส่วนสำคัญในการวางแผนและส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมและพัฒนากระบวนการสังคมสงเคราะห์ทางการแพทย์สำหรับพลทหารกองประจำการใหม่

สวัสดิการสังคมและบริการด้านการแพทย์ในพลทหารกองประจำการใหม่สังกัดมณฑลทหารบกที่ 42 มีความสำคัญในการกำหนดนโยบายและการวางแผนของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดสวัสดิการด้านระบบสาธารณสุขให้มีความเพียงพอและเหมาะสม จากสถิติพบว่าพลทหารกองประจำการใหม่ค่ายเสนา

ณรงค์ในแต่ละผลิตภัณฑ์ประมาณ 300-350 นาย (แผนกสรรพกำลัง มณฑลทหารบกที่ 42, 2557) ในระยะเวลาการฝึกภาคสนามห้วง 3 เดือนแรก พบว่าโอกาสที่พลทหารกองประจำการได้รับการบาดเจ็บมีสูง การเข้าถึงบริการรักษาพยาบาล และบริการสังคมสงเคราะห์ทางการแพทย์มีค่อนข้างต่ำ เนื่องจากนโยบายของหน่วยฝึกที่ยังขาดความรู้ในด้านการคัดกรองและระบบดูแลสุขภาพพลทหารกองประจำการในด้านการป้องกันและฟื้นฟูยังไม่เป็นรูปธรรมชัดเจน (แผนกทะเบียนการแพทย์ โรงพยาบาลค่ายเสนาณรงค์, 2557)

ขอบเขตการวิจัยครั้งนี้เป็นกระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการเก็บข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ด้าน ได้แก่ ข้อมูลเชิงประชากร คือ พลทหารกองประจำการใหม่ผลัดที่ 2/57 สังกัดมณฑลทหารบกที่ 42 หน่วยฝึกทหารใหม่และครูฝึก เจ้าหน้าที่บริการด้านงานสังคมสงเคราะห์ และข้อมูลเชิงเนื้อหา คือ กระบวนการจัดสวัสดิการสังคมและบริการสังคมสงเคราะห์ทางการแพทย์สำหรับพลทหารกองประจำการ พบว่าพลทหารกองประจำการในระยะเวลาการฝึกภาคสนามในระยะเวลา 3 เดือนแรกได้รับการบาดเจ็บมีสูงกว่าพลทหารกองประจำการที่ฝึกเสร็จแล้วประจำหน่วยทหารต่าง ๆ (แผนกเวชกรรมป้องกัน โรงพยาบาลค่ายเสนาณรงค์, 2557) และมีการเข้าถึงบริการรักษาพยาบาลและบริการสังคมสงเคราะห์ทางการแพทย์ต่ำ เนื่องจากขาดนโยบายที่ชัดเจนเรื่องการคัดกรองและระบบดูแลสุขภาพพลทหารกองประจำการด้านการป้องกันและฟื้นฟู รวมถึงการถูกกดทับและบีบขับด้วยระบบการฝึกของครูฝึกทหาร ดังนั้นการวิจัยนี้จะศึกษาถึงสวัสดิการและการสังคมสงเคราะห์ทางการแพทย์สำหรับทหารกองประจำการใหม่ เพื่อพัฒนาระบบงานสังคมสงเคราะห์การแพทย์

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. ศึกษาการจัดสวัสดิการสังคมพลทหารกองประจำการใหม่
2. ศึกษากระบวนการทำงานสังคมสงเคราะห์ทางการแพทย์พลทหารกองประจำการใหม่

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดและทฤษฎีที่ใช้อธิบายงานวิจัย เรื่องสวัสดิการสังคมและกระบวนการสังคมสงเคราะห์ทางการแพทย์สำหรับพลทหารกองประจำการใหม่ ที่สำคัญมีดังนี้

แนวคิดการจัดสวัสดิการสังคม เป็นกิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดตั้งขึ้นโดยหน่วยงานทั้งของรัฐและอาสาสมัครเพื่อมุ่งป้องกันและขจัดปัญหาสังคม หรือปรับปรุงความเป็นอยู่ที่ดีของบุคคล กลุ่ม และชุมชน (Encyclopedia of Social Work, 1971: 1446 อ่างในกิติพัฒน์ นนทปัทมะดุสีย์ วันทนีย์ วาสีกะสิน และสุรางรัตน์ วศินารมณ, 2547: 3)

มาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม พ.ศ. 2546 ระบบการจัดบริการทางสังคมซึ่งเกี่ยวกับการป้องกันการแก้ปัญหาการพัฒนาและการส่งเสริมความมั่นคงทางสังคมเพื่อตอบสนองความจำเป็นขั้นพื้นฐานของประชาชนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีและพึ่งตนเองได้อย่างทั่วถึง เหมาะสมเป็นธรรมและให้เป็นไปตามมาตรฐานทั้งทางด้านการศึกษา สุขภาพอนามัย ที่อยู่อาศัย การทำงานและการมีรายได้

นันทนาการ กระบวนการยุติธรรม และบริการทางสังคมทั่วไป โดยคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิที่ประชาชนจะต้องได้รับ และการมีส่วนร่วมในการจัดสวัสดิการสังคมทุกระดับ องค์ประกอบของงานสวัสดิการสังคมในลักษณะกว้าง ๆ แบ่งออกเป็น 7 ด้าน ได้แก่ การศึกษา สุขภาพอนามัย ที่อยู่อาศัย การทำงานและการมีรายได้ บริการทางสังคม นันทนาการและกระบวนการยุติธรรม

แนวทางการจัดสวัสดิการทางสังคม มาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมการจัดสวัสดิการทางสังคม พ.ศ. 2546 กำหนดขอบเขตรูปแบบวิธีการในการจัดสวัสดิการทางสังคมขององค์การสวัสดิการทางสังคมให้แก่ผู้รับบริการสวัสดิการสังคมที่จะดำเนินการตามความจำเป็นและเหมาะสม เช่น การบริการทางสังคม การศึกษา สุขภาพอนามัย ที่อยู่อาศัย การฝึกอาชีพ การประกอบอาชีพ นันทนาการและกระบวนการยุติธรรม เป็นต้น ลักษณะหรือรูปแบบและวิธีการในการดำเนินการ เช่นการส่งเสริมการพัฒนาการสงเคราะห์ การคุ้มครอง การป้องกัน การแก้ไข และการบำบัดฟื้นฟู เป็นต้น ในการจัดสวัสดิการทางสังคมวรรคหนึ่งให้มีการส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนาและองค์กรอื่นที่มีส่วนร่วมด้วย (กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2558)

กล่าวโดยสรุปการจัดสวัสดิการสังคมของผู้รับบริการกลุ่มพลทหารกองประจำการใหม่เป็นรูปแบบบริการทางสังคมด้านสุขภาพอนามัย ที่อยู่อาศัย และปัจจัยสำคัญในการดำรงชีวิตตลอดจนถึงนันทนาการหรือการจัดสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ ความมั่นคงทางสังคม และความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน โดยหน่วยฝึกทหารเป็นหน่วยหลักที่จัดบริการสวัสดิการสังคมให้กับพลทหารกองประจำการใหม่ในแต่ละผลัด จะมีสวัสดิการสังคมที่แตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับนโยบายกองทัพบกในแต่ละปีรวมถึงงบประมาณและวิธีการบริหารของผู้บังคับบัญชา

กระบวนการสังคมสงเคราะห์ทางแพทย์ หมายถึง กระบวนการจัดบริการและหลักการทำงานสังคมสงเคราะห์ในการดูแล ช่วยเหลือป้องกันและฟื้นฟูให้กับผู้บริการโดยมีรูปแบบดังนี้การสังคมสงเคราะห์เฉพาะราย (Social Case Work) การสังคมสงเคราะห์กลุ่มชน (Social Group Work) การบริหารงานสังคมสงเคราะห์ (Social Administration) การวิจัยทางสังคมสงเคราะห์ (Social Research)

กระบวนการสังคมสงเคราะห์การแพทย์ เป็นกระบวนการจัดบริการและหลักการทำงานสังคมสงเคราะห์ในการดูแล ช่วยเหลือป้องกัน และฟื้นฟูให้กับผู้บริการ มีวิธีการดังนี้ 1) การค้นหา คัดกรองผู้ป่วย เป็นขั้นตอนแรกของการจัดการรายกรณีทางสังคมสงเคราะห์การแพทย์ ที่นักสังคมสงเคราะห์ต้องคัดกรองให้ได้ว่าใครเป็นผู้สมควรได้รับการช่วยเหลือ 2) การประเมินสภาพปัญหาที่แท้จริง เป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญหลังจากพบว่าผู้ป่วยเข้าเกณฑ์ที่จะได้รับการช่วยเหลือในวิธีการแบบการจัดการรายกรณี โดยนักสังคมสงเคราะห์ร่วมกับทีมสหวิชาชีพจะต้องทำการประเมินสภาวะทางกาย จิตใจ และสังคมของผู้ป่วย เพื่อค้นหาจุดแข็งและจุดอ่อนของผู้ป่วยตามสถานการณ์ที่เขาเผชิญอยู่และการทำหน้าที่ทางสังคมของเขา 3) การตั้งเป้าหมายและการวางแผน เป็นการร่วมมือกับผู้รับบริการและครอบครัวทำการเลือกและจัดลำดับ

ความสำคัญของบริการและวางแผนการให้บริการแต่ละรายอย่างเหมาะสม มีการประสานงานและจัดทำเอกสารบันทึกพัฒนาการของแผนการให้บริการ 4) การปฏิบัติงานตามแผน ประสานงาน และเชื่อมโยงแหล่งทรัพยากร การปฏิบัติงานตามแผนเป็นการให้บริการอย่างต่อเนื่องด้วยการประสานงานและเชื่อมโยงแหล่งทรัพยากรโดยผ่านระบบเพื่อสร้างความมั่นใจว่าบริการเหล่านั้นเหมาะสมกับความต้องการจำเป็นของผู้ป่วย 5) การติดตามการให้บริการ การทำงานสังคมสงเคราะห์ควรประสานงานการให้บริการเพื่อรับประกันความต่อเนื่องและความครบถ้วนของการให้บริการ นักสังคมสงเคราะห์ควรติดต่อกับผู้ให้บริการและผู้ป่วยอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่ามีการให้บริการอย่างต่อเนื่องตรงตามที่ระบุไว้ในแผน มีการติดตามผลของการบริการ ซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการปรับปรุงแผนให้สอดคล้องกับสถานการณ์ 6) การประเมินผลลัพธ์ของผู้ใช้บริการและการให้บริการ นักสังคมสงเคราะห์ควรประเมินความต้องการและความก้าวหน้าตามวัตถุประสงค์ของผู้ป่วยเป็นระยะ ๆ ให้สอดคล้องกับเป้าหมาย โดยกำหนดเงื่อนไขเวลา การประเมินให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง และ 7) การยุติการให้บริการ การยุติการให้บริการอาจเกิดจากหลายเหตุผล เช่น ผู้ป่วยบรรลุผลตามเป้าหมาย ผู้ป่วยหรือครอบครัวไม่ยอมรับ ผู้ป่วยหรือผู้จัดการรายกรณีถอนตัว นักสังคมสงเคราะห์ต้องเตรียมความพร้อมให้ผู้ป่วยทราบถึงผลกระทบของการยุติการให้บริการ จำเป็นที่จะต้องมีการติดตามผู้ป่วยและครอบครัวอย่างใกล้ชิด (โสภา อ่อนโอภาสและนุชนาฏ ยูฮันเงาะ, 2549)

กระบวนการสังคมสงเคราะห์ทางการแพทย์ในพลทหารกองประจำการใหม่ เป็นการทำงานโดยใช้ทฤษฎีและรูปแบบวิธีการดังกล่าวมาใช้ในการให้การช่วยเหลือผู้รับบริการให้ได้เข้าถึงบริการด้านการแพทย์และการส่งต่อผู้รับบริการไปยังสถานพยาบาลที่มีศักยภาพสูงกว่า ตลอดจนกระบวนการดูแลและพิทักษ์สิทธิ ป้องกันและฟื้นฟูโรคให้ผู้รับบริการมีคุณภาพชีวิตที่ดี สามารถใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ศึกษา ค้นคว้าจากเอกสาร (Documentary) เป็นกระบวนการศึกษารวบรวมจากหนังสือวารสาร บทความ เอกสาร งานวิจัยและวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนหลักการและวิธีการปฏิบัติงาน
2. ภาคสนาม เป็นการศึกษาถึงสวัสดิการสังคมที่พลทหารกองประจำการใหม่จากเอกสารและการสัมภาษณ์พลทหารกองประจำการใหม่ ศึกษากระบวนการสังคมสงเคราะห์ทางการแพทย์จากเอกสารและการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานให้บริการด้านสังคมสงเคราะห์ทางการแพทย์แก่พลทหารกองประจำการใหม่
3. ภาคข้อมูลเชิงลึกจากการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

1. การศึกษาสวัสดิการสังคมของพลทหารใหม่ ผู้ให้ข้อมูลหลักคือ พลทหารกองประจำการใหม่ ผลัด 2/57 สังกัดมณฑลทหารบกที่ 42 จ.สงขลา ระยะเวลาการศึกษา 1 พฤศจิกายน - 30 ธันวาคม 2557 จำนวน 1 นาย และครูฝึกทหารใหม่จำนวน 5 นาย โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก ใช้วิธีการเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักแบบไม่เจาะจง

2. การศึกษากระบวนการจัดสังคมสงเคราะห์ทางการแพทย์ ศึกษาเอกสาร และการสัมภาษณ์เชิงลึกเจ้าหน้าที่ให้บริการงานสังคมสงเคราะห์ทางการแพทย์แก่พลทหารกองประจำการใหม่ จำนวน 2 นาย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ใช้แบบสัมภาษณ์ ซึ่งมีลักษณะเป็นคำถามแบบปลายเปิด โดยการออกแบบและสร้างจากแนวคิด ทฤษฎี ประเด็นคำถามสำคัญจากการจัดสวัสดิการและกระบวนการสังคมสงเคราะห์ทางการแพทย์สำหรับ พลทหารกองประจำการใหม่

การวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล แบบอุปนัยโดยการตีความและวิเคราะห์ สรุปรูปจากข้อมูลเอกสารที่เกี่ยวข้องและข้อมูลที่ได้จากแบบสัมภาษณ์ตามวัตถุประสงค์ในการวิจัย ดูความสมบูรณ์ของข้อมูลโดยเน้นรูปแบบการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มาจัดหมวดหมู่และเรียบเรียงให้เป็นเรื่องราวและแนวทางการศึกษาตามวัตถุประสงค์ ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์และสังเกตนำมาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และจัดหมวดหมู่ของเนื้อหาตามวัตถุประสงค์การศึกษา โดยใช้การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า

ผลการวิจัย

สวัสดิการสังคมของพลทหารกองประจำการใหม่ พบว่าได้รับการจัดสวัสดิการสังคมแบ่งออกเป็น 4 ด้าน ดังนี้

1. บริการด้านปัจจัยพื้นฐานด้านสังคม ให้ได้รับบริการในรูปแบบ ปัจจัยสี่ มีบริการจัดหาอาหารทั้งสามมื้อ มีทั้งอาหารคาวและอาหารหวานในแต่ละมื้อ อาหารจากโรงครัวมีคุณภาพและต้องได้รับการตรวจประเมินคุณภาพจากสาธารณสุขจังหวัดสงขลา เครื่องนุ่งห่มที่พลทหารกองประจำการใหม่ได้รับมีดังนี้ ชุดฝึกลายพราง คนละ 3 ชุด เสื้อรองในคนละ 6 ตัว (เสื้อลายพราง 3 ตัว เสื้อคอกลมเขียวอ่อน 3 ตัว) รองเท้าคอมแบทคนละ 2 คู่ รองเท้ากีฬาสีขาวคนละ 1 คู่ ถุงเท้าคนละ 3 คู่ ผ้ารัดข้อเท้า 1 คู่ กางเกงกีฬา ขาสั้น 2 ตัว ชุดกีฬาคนละ 1 ชุด เข็มขัดพร้อมเครื่องหมายทหารคนละ 1 ชุด ส่วนของใช้ที่จำเป็นอื่นๆ การจัดหาให้คนละชุด เช่น ผ้าขนหนู กะละมัง สบู่ ยาสีฟัน แปรงสีฟัน มีดโกนหวัด เป็นต้น เหล่านี้ทางหน่วยฝึกจะจัดไว้ให้เฉพาะพลทหารกองประจำการใหม่คนละหนึ่งชุด ส่วนยารักษาโรคทางหน่วยฝึกทหารใหม่จะมีนายสิบเหล่าเสนารักษ์ประจำหน่วยฝึก 1 นาย ขณะทำการฝึกใหม่จะทำหน้าที่คัดกรองเบื้องต้น

และให้บริการด้านการแพทย์แก่พลทหารใหม่ก่อนนำส่งโรงพยาบาล โดยมีบริการด้านยาสามัญประจำบ้าน และเวชภัณฑ์เบื้องต้น

2. บริการด้านที่อยู่อาศัย ประกอบด้วย โรงนอนและสถานที่ในการทำการฝึกอยู่ในบริเวณค่าย เสนาณรงค์ มีการจัดหาอุปกรณ์และเครื่องใช้ในการนอนให้คนละหนึ่งชุด โรงนอนเป็นโรงนอนรวม คล้ายๆ หอพักเป็นอาหารโล่ง ๆ แบ่งเตียงนอนและมีตู้ของใช้ส่วนตัวคนละหนึ่งชุด ข้างล่างโรงนอนจะเป็นอาคารรวมใช้สำหรับการอบรมและการเรียนการสอน มีร้านค้าสวัสดิการเล็กๆอยู่บริเวณมุมห้อง มีห้องอาบน้ำรวมหนึ่งแห่งและสุขารวมให้บริการหกห้อง ตั้งอยู่บริเวณข้างๆอาคารหลัก มีลานออกกำลังกายโดยแบ่งเป็นกลางแจ้งและในร่ม เป็นสัดส่วน มีสนามฟุตบอลหลังโรงนอน ที่อยู่อาศัยและสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ สำหรับพลทหารกองประจำการใหม่มีการปรับปรุงและตกแต่งให้เหมาะสมกับการฝึก และแบ่งแยกอาคารสถานที่ออกเป็นสัดส่วน

3. บริการด้านสาธารณสุข พลทหารกองประจำการใหม่จะได้รับสวัสดิการสังคมด้านระบบสาธารณสุขจากการตรวจสุขภาพร่างกายก่อนทำการฝึก มีการตรวจหากรู๊ปเลือด ตรวจสารเสพติดและตรวจหาเชื้อไวรัส HIV ในพลทหารกองประจำการใหม่ทุกรายได้รับการตรวจสุขภาพคัดกรองทางช่องปากและฟัน มีบริการให้คำปรึกษาสุขภาพแก่พลทหารกองประจำการใหม่ในกรณีที่มีสุขภาพประจำตัวและต้องเข้าถึงบริการทางการแพทย์ มีทีมบริการทางการแพทย์จากโรงพยาบาลค่ายเสนาณรงค์ให้ความรู้แก่พลทหารใหม่และครูฝึกให้ปลอดภัยจากโรคลมร้อน (Heat Stroke) ซึ่งเป็นนโยบายสำคัญของกรมแพทยทหารบก

4. บริการด้านการมีงานทำและรายได้ พลทหารกองประจำการใหม่ที่เข้าประจำการถือเป็นการรับราชการทหาร โดยสวัสดิการที่พลทหารกองประจำการใหม่ได้รับ คือ เงินเดือน เบี้ยเลี้ยง และค่าครองชีพ จะได้รับเงินเดือน ๆ ละ 1,630 บาท, เบี้ยเลี้ยงเดือนละ 2,250 บาท,เงินเพิ่มค่าครองชีพชั่วคราวเดือนละ 5,120 บาท รวม 9,000 บาท แต่ในส่วนนี้ เงินเบี้ยเลี้ยงจะมีการหักออกไปเพื่อทำการประกอบเลี้ยง วันละ 60 บาท คือ เป็นค่าข้าวของพลทหาร 3 มื้อต่อวัน ส่วนที่เหลือจะฝากอีกวันละ 15 บาท และจะจ่ายทุกๆ 10 วัน เดือนละ 3 ครั้ง

กระบวนการทำงานสังคมสงเคราะห์ทางการแพทย์สำหรับพลทหารกองประจำการใหม่ พบว่า มีกระบวนการทำงาน 3 ด้านดังนี้

1. ด้านงานขึ้นทะเบียนสิทธิการรักษาพยาบาล โดยทั่วไปแล้วพลทหารกองประจำการใหม่ เมื่อย้ายเข้ามาประจำในค่ายเสนาณรงค์ หน่วยฝึกทหารจะทำหน้าที่รวบรวมเอกสารมาให้เจ้าหน้าที่เพื่อย้ายทะเบียนสิทธิหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้ามาไว้ที่ รพ.ค่ายเสนาณรงค์ จากข้อมูล พบว่าพลทหารใหม่ผลัด 2/57 ที่ใช้สิทธิบัตรประกันสุขภาพถ้วนหน้ามีทั้งหมด 158 นาย เมื่อขึ้นทะเบียนสิทธิแล้ว เมื่อพลทหารกองประจำการใหม่เจ็บป่วยไม่สบายหรือต้องเข้ารับบริการด้านการแพทย์ สามารถเข้าใช้บริการได้ในโรงพยาบาลค่ายเสนาณรงค์เป็นหน่วยบริการหลัก พลทหารกองประจำการอีกบางส่วนใช้สิทธิประกันสังคม เนื่องจากก่อนเข้ารับราชการเป็นผู้ประกันตน หลังจากนายจ้างลาออกแล้ว สิทธิการรักษาพยาบาลยังต้อง

ใช้สิทธิประกันสังคมต่อไปอีก 6 เดือน โดยย้ายสถานพยาบาลในบัตรประกันสังคมมาไว้โรงพยาบาลหาดใหญ่ เพื่อสะดวกสำหรับการให้บริการและความรวดเร็วในการเข้าถึงบริการทางการแพทย์ในขณะเจ็บป่วย(งานประกันสุขภาพถ้วนหน้า โรงพยาบาลค่ายเสนาณรงค์, 2557)

2. ด้านกระบวนการสังคมสงเคราะห์เฉพาะราย เป็นการช่วยเหลือและให้บริการพลทหารกองประจำการใหม่ที่มีปัญหาด้านสังคมให้เข้าถึงบริการสุขภาพได้ เป็นกระบวนการในการประสานงานและส่งต่อให้พลทหารกองประจำการได้รับบริการทางการแพทย์อย่างต่อเนื่อง ในกรณีที่เป็นโรคเรื้อรัง เช่น โรคภูมิคุ้มกันบกพร่อง (HIV) โรคไวรัสตับอักเสบ โรคมะเร็ง โรคทางสุขภาพจิต และการบำบัดยาเสพติดโดยส่งต่อไปยังสถานพยาบาลที่มีศักยภาพ บริการด้านการเงินและค่ารักษาพยาบาลให้กับพลทหารกองประจำการเมื่อเข้ารับบริการสถานพยาบาลอื่นและไม่มีความสามารถในการจ่ายค่ารักษาพยาบาลให้ได้ เข้าถึงบริการด้านการแพทย์อย่างรวดเร็วและทันเวลา โดยกระบวนการสังคมสงเคราะห์เฉพาะรายนอกจากเป็นการบริการให้พลทหารกองประจำการสามารถเข้าถึงและใช้สิทธิการรักษาพยาบาลได้อย่างมีประสิทธิภาพแล้ว บทบาทสำคัญในกระบวนการสังคมสงเคราะห์ของนักสังคมสงเคราะห์ทางการแพทย์ คือการใช้ทักษะการประสานงาน ทักษะการช่วยเหลือ และบูรณาการความรู้ในด้านต่าง ๆ เพื่อทำงานให้กลุ่มผู้รับบริการหรือพลทหารกองประจำการได้รับบริการทางการแพทย์ตามมาตรฐานวิชาชีพ ในขณะเดียวกันคือบทบาทในการวางแผนช่วยเหลือพลทหารกองประจำการที่ได้รับการดูแลสภาพร่างกายและจิตใจ ซึ่งงานสังคมสงเคราะห์ในหน่วยทหารจึงเป็นเรื่องของ Social Safety Net ด้วยอันหมายถึงการเป็นตาข่ายรองรับที่สร้างความปลอดภัยในสังคม หรือที่เรียกว่าเป็นการสร้างความมั่นคงให้มนุษย์ ให้กับผู้ใช้บริการ หากการได้รับสิทธิขั้นพื้นฐานไม่เป็นการเพียงพอในการรักษาพยาบาล หรือผู้ป่วยจำเป็นที่จะต้องได้รับการรักษาพยาบาลที่ดี อย่างรวดเร็ว และทันเวลา งานสังคมสงเคราะห์จะเข้าไปเสริมสิทธิขั้นพื้นฐาน อันเป็นการชี้ให้เห็นถึงงานสังคมสงเคราะห์ทางการแพทย์คำนึงถึงศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ และ มุ่งสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้ใช้บริการ

3. ด้านกระบวนการสังคมสงเคราะห์ในการส่งเสริมและป้องกันสุขภาพ โดยจัดทำเป็นรูปแบบของกิจกรรม/โครงการ ร่วมกันของสหวิชาชีพ ทั้ง แพทย์ พยาบาล เภสัชกร และบุคลากรสายแพทย์ทหาร ในการเยี่ยมบ้านให้การช่วยเหลือดูแลพลทหาร นิเทศนายสิบเหล่าเสนารักษที่ประจำหน่วยฝึก ทำการอบรมสอนพลทหารให้มีความรู้ด้านสุขภาพเบื้องต้นและความรู้ด้านสิทธิการรักษาพยาบาล และบริการด้านสังคม มีการติดตามและเฝ้าระวังโรคที่เกิดจากการฝึกทหาร เน้นความปลอดภัยในขณะฝึกทหาร และจัดกิจกรรมป้องกันและฟื้นฟูสภาพร่างกาย จิตใจและทักษะทางสังคม ให้เป็นไปตามแผนงานและนโยบายของกรมแพทย์ทหารบก

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผล

สวัสดิการสังคมและบริการสังคมสงเคราะห์ทางการแพทย์ของพลทหารใหม่ พบว่ารูปแบบของสวัสดิการสังคมที่พลทหารใหม่ได้รับ แบ่งเป็นด้านที่อยู่อาศัย บริการทางสังคม ระบบอุปถัมภ์และสาธารณูปโภคในขณะที่ฝึกทหารใหม่ ระบบบริการทางการแพทย์และสาธารณสุข กิจกรรมนันทนาการ กีฬา และการพักผ่อนหย่อนใจ

รูปแบบการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับพลทหารกองประจำการใหม่สอดคล้องกับ พระราชบัญญัติส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม พ.ศ. 2546 ที่เน้นแนวคิดการป้องกันการแก้ไขปัญหาพัฒนาและส่งเสริมสวัสดิการสังคม ทั้งหมด 7 มิติ คือ การศึกษา สุขภาพอนามัย ที่อยู่อาศัย การทำงานและมีรายได้ บริการสังคมทั่วไป นันทนาการ กระบวนการยุติธรรม สำหรับการจัดสวัสดิการสังคมของพลทหารกองประจำการใหม่ พบว่ามี 4 ด้านที่สำคัญ ส่วนบริการด้านสังคมและนันทนาการ เป็นมิติของการจัดบริการในด้านกิจกรรมและบริการตามโอกาสสำคัญต่าง ๆ รูปแบบการจัดสวัสดิการสังคมและบริการด้านการแพทย์สำหรับพลทหารกองประจำการใหม่มีความแตกต่างกับผู้รับบริการด้านสังคมสงเคราะห์ในโรงพยาบาลทั่วไป คือ กลุ่มพลทหารกองประจำการได้รับการสนับสนุนบริการทางการแพทย์เชิงรุกในการรับวัคซีนและตรวจสุขภาพเบื้องต้นทุกราย การเข้าถึงบริการการแพทย์ได้รับมาตรฐานวิชาชีพและมีบริการการแพทย์ ณ ที่ตั้งของหน่วยฝึกทหารในการดูแลและคัดกรองสุขภาพการเจ็บป่วยเบื้องต้นของพลทหารใหม่ พลทหารกองประจำการใหม่ยังได้รับการส่งต่อไปรักษาพยาบาลโรคเฉพาะทางอย่างเหมาะสม ตลอดจนการรักษาพยาบาลได้ฟรีในโรงพยาบาลสังกัดกรมแพทย์ทหารบกทั้ง 37 แห่งทั่วประเทศไทย

สวัสดิการของพลทหารกองประจำการใหม่พบว่ามีความสอดคล้องกับงานวิจัย เรื่องการศึกษาสภาพ เศรษฐกิจ สังคม อารมณ์ จิตใจและความต้องการสวัสดิการของพลทหารกองประจำการในกองร้อยฝึกทหารใหม่ กองพันทหารราบที่ 2 (โอบาส ไทยพิบูลย์, 2542) ที่พลทหารกองประจำการมีความต้องการในด้านสวัสดิการด้านการช่วยเหลือครอบครัว สวัสดิการด้านสุขอนามัย สวัสดิการด้านการศึกษา สวัสดิการด้านเศรษฐกิจ สวัสดิการด้านนันทนาการ ทั้งนี้รูปแบบการจัดสวัสดิการสำหรับพลทหารแต่ละผลัดนั้นก็อาจจะขึ้นอยู่กับงบประมาณ นโยบายกองทัพบก และระบบการบริหารและการจัดการของผู้บังคับบัญชาด้วย บริการด้านสังคมสงเคราะห์ทางการแพทย์ มีกระบวนการดูแลรักษาสิทธิการรักษาพยาบาลให้กับพลทหารกองประจำการและกระบวนการทำงานสังคมสงเคราะห์เฉพาะรายในการป้องกันฟื้นฟูและส่งต่อให้พลทหารกองประจำการได้เข้าถึงบริการทางการแพทย์อย่างเหมาะสมมีการบูรณาการด้านการงานให้การช่วยเหลือทางการแพทย์ทั้งด้านร่างกาย จิตใจและสังคม จากการทำงานร่วมกันของทีมสหวิชาชีพ

ข้อเสนอแนะสำหรับหน่วยงานทางทหารในการจัดสวัสดิการให้กับพลทหารกองประจำการ

1. กองทัพบกซึ่งเป็นหน่วยงานหลักในการพัฒนาและจัดระบบสวัสดิการให้กับพลทหารกองประจำการ ควรทำการประชาสัมพันธ์ให้กับสังคมและผู้ปกครองทราบถึง สิทธิประโยชน์และสวัสดิการของพลทหารกองประจำการใหม่ที่ได้รับ ทั้งเงินเดือน เงินเพิ่มค่าครองชีพ รวมถึงโอกาสต่าง ๆ ในสังคมเพื่อ

สร้างแรงจูงใจให้กับชาวไทยที่จะทำการคัดเลือกทหารทราบ และควรประชาสัมพันธ์เชิงรุก สร้างภาพลักษณ์ที่ดีในการฝึกทหารใหม่ เป็นการฝึกแบบปลอดภัยและการได้รับการดูแลรักษาและบริการทางการแพทย์ที่ดีมีคุณภาพ

2. การให้สวัสดิการแก่พลทหารกองประจำการใหม่ที่ต้องการการดูแลเป็นพิเศษทั้งทางสุขภาพร่างกายและสุขภาพจิตใจ บทบาทของหน่วยงานทางการแพทย์ทหาร ควรมีกิจกรรมและโครงการที่ช่วยเหลือภัยสภาวะสุขภาพของพลทหารกองประจำการใหม่ให้เข้าถึงการดูแลรักษาตามมาตรฐานวิชาชีพทางการแพทย์ มีการระบบการคัดกรองสุขภาพจิตพลทหาร มีการทำงานกลุ่มบำบัด ในการช่วยเหลือดูแลพลทหารกองประจำการที่มีความต้องการพิเศษ มีการให้คำปรึกษาและประสานงานส่งต่อให้พลทหารกองประจำการเหล่าได้รับการดูแลจากสหวิชาชีพที่มีความชำนาญและมีกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ ควรมีการสำรวจความต้องการด้านสวัสดิการของพลทหารกองประจำการเพื่อส่งเสริมและจัดสวัสดิการให้สอดคล้องกับความต้องการซึ่งสอดคล้องการจัดบริการทางสังคม

3. การจัดตั้งกองทุนสงเคราะห์สำหรับพิจารณาช่วยเหลือพลทหารกองประจำการใหม่ตามความจำเป็น เช่น โครงการกองทุนการศึกษาเพื่อบุตร โครงการกองทุนกู้ยืมเพื่อการศึกษาในระดับที่สูงขึ้น โครงการกองทุนกู้ยืมเพื่อบรรเทาสถานการณ์ฉุกเฉิน และมีระบบกฎเกณฑ์การกู้ยืมที่ชัดเจน ไม่สร้างค่านิยมที่ฟุ่มเฟือยให้พลทหารกองประจำการ ในขณะที่เดียวกันก็ส่งเสริมปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการดำรงชีวิต

4. การให้คำปรึกษาแนะนำและช่วยเหลือด้านสังคมสงเคราะห์เพื่อการแก้ไข ป้องกันปัญหาทางสังคม ควรมีการจัดสวัสดิการด้านสังคมสงเคราะห์ให้แก่พลทหารที่มีความต้องการและปัญหาทางสังคมในทุกหน่วยทหาร รวมถึงการรับฟังเรื่องราวร้องทุกข์ และการดำเนินการช่วยเหลือตามความเหมาะสมให้เป็นที่ยอมรับด้วยความเป็นธรรมและความรวดเร็วของผู้บังคับบัญชา ควรให้ความรักความเข้าใจและให้โอกาสแก้ไขปรับปรุงตัวเมื่อทำผิด เหล่านี้ล้วนเป็นสวัสดิการที่ควรจัดเพิ่มเติมให้ครบถ้วนแก่พลทหารกองประจำการใหม่

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (10 มกราคม 2558). *พระราชบัญญัติส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม พ.ศ. 2546*. สืบค้นจาก http://www.m-society.go.th/article_attach/1360/1993.pdf
- กิติพัฒน์ นนทปัทมดุลย์, สุรางรัตน์ วศินารมณ และวันทนี วาสิกะสิน. (2547). *ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับสวัสดิการสังคมและสังคมสงเคราะห์*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- งานประกันสุขภาพถ้วนหน้า โรงพยาบาลค่ายเสนาณรงค์. (2557). *จำนวนการขึ้นทะเบียนสิทธิการรักษาพยาบาลพลทหารกองประจำการใหม่ ผลัด 2/2557*. สงขลา.
- แผนกทะเบียนการแพทย์ โรงพยาบาลค่ายเสนาณรงค์. (2557). *สถิติการเจ็บป่วยของพลทหารกองประจำการปี 2557*. สงขลา.

แผนกเวชกรรมป้องกัน โรงพยาบาลค่ายเสนาณรงค์. (2557). การเฝ้าระวังจากการฝึกพลทหารกอง
ประจำการใหม่ผลัด 2/2557. สงขลา.

แผนกสรรพกำลัง มณฑลทหารบกที่ 42. (2557). สถิติพลทหารกองประจำการใหม่ ผลัด 2/2557. สงขลา.

โสภา อ่อนโอภาส และนุชนาฏ ยูอันเงาะ. (2549). การจัดการรายกรณีทางสังคมสงเคราะห์.

เอกสารประกอบการสัมมนาทางวิชาการ. คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์และสวัสดิการสังคม
มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ.

โอภาส ไทยพิบูลย์. (2542). การศึกษาสภาพเศรษฐกิจ สังคม อารมณ์และจิตใจ และความต้องการ
สวัสดิการของพลทหารกองประจำการในกองร้อยฝึกทหารใหม่ กองพันทหารราบที่ 2.

สังคมสงเคราะห์ศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาการบริหารและนโยบายสวัสดิการสังคม. กรุงเทพฯ:

คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.